

De proces- en organisatie-eisen uit de norm voor valide exameninstrumenten

Versie januari 2023

Stichting validering examens MBO

Inhoud

Toelichting norm	3
Solide basis	3
Toepassing norm in de drie routes	3
Proceseisen	5
Organisatie-eisen	6

Toelichting norm

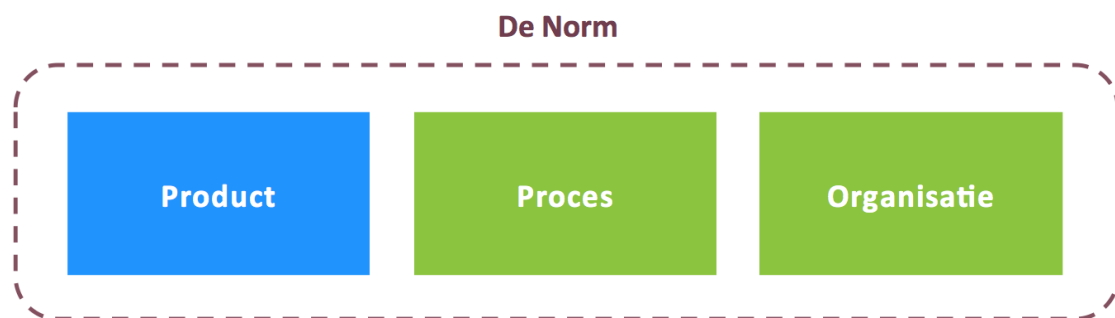
Het doel van validering is om voorafgaand aan examinering te borgen dat er valide exameninstrumenten ingezet worden. Scholen kunnen via drie routes valide exameninstrumenten inzetten; via de inkoop bij gecertificeerde instanties, door zelf examens te construeren binnen de collectieve afspraken of door zelf geconstrueerde examens extern te laten valideren. Onafhankelijk van welke route wordt gekozen, dient een exameninstrument altijd valide te zijn. Om meerdere routes mogelijk te maken die leiden tot een valide exameninstrument is een solide basis nodig: een algemeen geldende set van afspraken om de kwaliteit van een exameninstrument te garanderen.

Solide basis

De norm is opgebouwd uit de volgende drie elementen (zie figuur 1):

1. producteisen: eisen aan het individuele exameninstrument
2. proceseisen: eisen aan de werkwijze (processen) op basis waarvan exameninstrumenten tot stand komen
3. organisatie-eisen: eisen aan de organisatie-inrichting van de instantie die de exameninstrumenten ontwikkelt.

Deze notitie is gericht op deel 2 en 3: de proces- en organisatie-eisen. De producteisen zijn in een aparte publicatie opgenomen.

Figuur 1: de norm onder de drie routes naar valide exameninstrumenten

Toepassing norm in de drie routes

De norm bestaat uit product-, proces- en organisatie-eisen. Voor de drie routes naar een valide exameninstrument wordt de norm op verschillende wijzen toegepast.

Toepassing norm route 1 'afname bij een gecertificeerde instantie'

In route 1 neemt een school voor een bepaalde kwalificatie valide exameninstrumenten af bij een gecertificeerde instantie. Om gecertificeerd te kunnen worden, wordt de instantie die de exameninstrumenten ontwikkelt, getoetst aan de hand van de norm. Voor certificering gelden alle eisen uit de norm: producteisen, proceseisen en organisatie-eisen.

Toepassing norm route 2 'zelf ontwikkelen binnen de collectieve afspraken'

De productnorm is van toepassing op route 2. Dit wordt in de afspraken tussen partijen (MBO Raad, NRTO, Examenleveranciers en OCW) inzake de validering bekrachtigd.

Wanneer scholen zelf ontwikkelen binnen de collectieve afspraken, dienen de exameninstrumenten altijd te voldoen aan de producteisen uit de norm. De proces- en organisatie eisen gelden als referentiekader voor de operationalisering van de ['Collectieve afspraken voor het construeren en vaststellen van exameninstrumenten \(2022\)'](#).

Toepassing norm route 3 'exameninstrumenten aanbieden voor externe validering'

In route 3 worden exameninstrumenten bij een daarvoor aangestelde validerende autoriteit aangeboden ter validering. Externe validering vindt plaats op het niveau van het exameninstrument. Dat betekent dat bij externe validering per instrument toetsing aan alleen de producteisen van de norm plaatsvindt.

Proceseisen

De proceseisen zijn eisen aan de werkwijze (processen) op basis waarvan een exameninstrument tot stand komt. Dit betreft de werkwijze van de instantie die exameninstrumenten ontwikkelt. Aan de volgende proceseisen moet worden voldaan.

De instantie toont aan dat de kwaliteit van de werkwijze van de instantie geborgd is door een beschrijving van een aantal processen. Er wordt beschreven:

- op welke manier het proces van construeren en vaststellen, waar nodig aangevuld met procedures en werkinstructies, is vastgelegd
- op welke manier de scheiding tussen constructeurs en vaststellers¹ binnen de instantie is georganiseerd. Deze omschrijving omvat:
 - de taakverdeling tussen constructeurs en vaststellers
 - de procedure die gevolgd is om onafhankelijkheid en scheiding tussen de twee taken te borgen
- op welke manier onderwijs en bedrijfsleven betrokken worden bij de totstandkoming van de exameninstrumenten in het kader van de aansluiting op de beroepspraktijk en het vaststellen van de herleidbaarheid van de te examineren eisen naar een exameninstrument
- welke kwaliteitscriteria worden gebruikt, en op welke manier de kwaliteitscriteria bij de constructie van exameninstrumenten worden geoperationaliseerd. Dit geldt voor:
 - de vragen/opdracht
 - de antwoorden/beoordelingscriteria
 - de cesuur
- op welke manier de ontwikkeling van de beoordelingsinstrumenten plaatsvindt, waarbij een passende relatie tussen de kwalificatie-eisen, de vraagstelling/opdrachten, de antwoordmogelijkheden/beoordelingscriteria leidraad zijn
- op welke manier de exameninstrumenten definitief intern worden vastgesteld.

¹ dit betreft het vaststellen van de instrumenten door de instantie. Dit ontslaat de examencommissie van de instellingen niet van de wettelijke plicht om exameninstrumenten vast te stellen.

Organisatie-eisen

De organisatie-eisen zijn eisen aan de organisatorische inrichting van de instantie die exameninstrumenten ontwikkelt. Aan de volgende organisatie-eisen moet worden voldaan:

- Relevante documentatie en gegevens worden overzichtelijk beheerd en, indien van toepassing, beschikbaar gesteld.
- Er is vastgelegd wat de werkwijze van de instantie is om te waarborgen dat zij op de hoogte is van de actuele wet- en regelgeving en de werkwijze om de consequenties van eventuele wijzigingen in die wet- en regelgeving op de eigen werkwijze te beoordelen en te implementeren.
- Er wordt beschreven welke criteria gehanteerd zijn om de deskundigheid van de personen die exameninstrumenten construeren en vaststellen te borgen.
- De eisen die een instantie aan de personen die exameninstrumenten construeren en vaststellen stelt, zijn aantoonbaar terug te vinden. Daarbij moet tevens aangetoond worden dat personen die daadwerkelijk zijn ingezet voor het construeren of vaststellen van exameninstrumenten aan deze eisen voldoen.
- Jaarlijks voert de instantie een interne kwaliteitsaudit uit. Hiervan wordt een verslag gemaakt dat beschikbaar is.
- Er is een klachtenprocedure ingericht en aantoonbaar gevolgd.
- De instantie treft organisatorische en technische maatregelen om de exameninstrumenten en/of beoordelingsinstrumenten te beveiligen tegen ongeautoriseerde vrijgave, verlies, ongeautoriseerd gebruik en ongeoorloofde mutaties.